

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 321

Deel XIV

1 Maart 1952

*Adres der Redactie:*B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: P. Benno: Aantekeningen over bijen en wespen VI (p. 33). — K. Lems: Notities over Psectra diptera (Burmeister, 1839, Neur.) (p. 36). — Eduard Wagner: Zwei neue Miridenarten aus dem Mittelmeergebiet (Hem. Heteropt.) (p. 41). — J. H. de Gunst: A monstrosity of *Cybister lateralimarginalis* de Geer (Col. Dytiscidae) (p. 45). — Literatuur: (p. 46-47: B. J. Lempke, G. Kruseman). — Korte mededelingen: (p. 35: B. J. Lempke; p. 40: B. J. Lempke, G. J. W. Kets; p. 44: E. Lücker, B. J. Lempke, J. G. Betrem, A. Diakonoff; p. 48: H. Landsman, Bibliotheek, M. W. Camping).

Aantekeningen over bijen en wespen VI

Enkele zeldzame bijensoorten (Hym. Apidae)

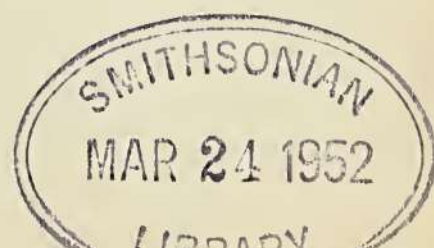
door

P. BENNO

1. *Ceratina cyanea* (K.) — Dit merkwaardige bijtje was in 1881 voor ons land opgegeven door RITSEMA (Tijdschr. v. Ent. 25 : XXIII) uit de omgeving van Maastricht en werd eerst in 1933 teruggevonden door VAN DER VECHT, die een paartje ving te Kotten bij Winterswijk (Ent. Ber. 9 : 10). Nadien werd de soort nog éénmaal vermeld door TEUNISSEN, die een overwinterend ♀ aantrof in een rozetak te Haaren (Ent. Ber. 10 : 173). Sinds April 1950 heb ik *Ceratina* regelmatig kunnen waarnemen te Udenhout, in de onmiddellijke omgeving der Drunense Duinen : zowel in het voorjaar 1950 vliegend op de bloemen, als in de twee voorbije winters in braamstengels en riet.

Deze bij is namelijk ook merkwaardig door haar uitzonderlijke levensloop. Zij legt haar nest bij voorkeur aan in braam- of rozestengels. De generatie, welke tegen Augustus het nest verlaat, plant zich datzelfde seizoen niet meer voort. Beide sexen overwinteren als zodanig en men kan het voorkomen van deze soort in een bepaalde streek het gemakkelijkst constateren door van September tot April afgekapte, uitgeholde braamstengels te verzamelen, gelijk FRIESE reeds opmerkte (1923). Dikwijls trof ik ze met meerdere exemplaren in één stengel, in één geval zelfs 4 ♀♀ en 2 ♂♂ samen. FRIESE vermeldt gevallen van 30 stuks en meer in eenzelfde stengel ! Bij de stengels, welke ik te Udenhout verzamelde, viel het mij op, dat de gangen bijna zonder uitzondering vers waren uitgeknaagd, d.w.z. dat zij nog niet, hetzij door *Ceratina* zelf, hetzij door andere Hymenopteren als nestgelegenheid waren benut, hetgeen steeds duidelijk zichtbaar is aan achtergebleven coconwanden, uitwerpselen, de donkere kleur der mergwanden, enz. Ik vermoed daarom, dat in de regel de overwinterende individuen (misschien alleen de wijfjes?) zèlf deze merggangen uitknagen en deze mogelijk het volgende seizoen ook benutten voor de aanleg der cellen. 'n Enkele maal trof ik echter ook overwinterende exemplaren aan in rietstengels, waarin vermoedelijk géén nesten worden aangelegd, daar de cel-scheidingen steeds uit mergproppen bestaan, met speeksel min of meer verhard.

MAR 13 1952

Vanaf 23 Mei zag ik in dezelfde omgeving de soort op de bloemen verschijnen: beide sexen vlogen vrij talrijk, maar werden uitsluitend aangetroffen op *Hieracium*. Volgens FRIESE zou *C. cyanea* bij voorkeur Labiaten bezoeken, maar ik zag ze nooit op *Lamium*, *Glechoma*, *Brunella* of *Ajuga*, welke laatste vooral ter plaatse talrijk bloeide. Daar ook V. D. VECHT zijn exemplaren aantrof op *Hieracium* en *Leontodon*, veronderstel ik, dat *Ceratina* althans in onze streken bij voorkeur op genoemde lage, gele composieten gezocht moet worden. Daarbij kan men ze gemakkelijk verwarren met *Halictus villosulus* (K.), die terzelfder tijd bijna overal talrijk op *Hieracium* vliegt. De *Ceratina*-wijfjes gedragen zich echter aanmerkelijk schuwer en vliegen bij de minste nadering aanstonds op.

Tegen het midden van Juni waren alle *Ceratina*'s verdwenen, zodat de vliegtijd op hoogstens 4 à 5 weken kan geschat worden. Een nest in *Rubus*, dat ik op 20 Juni vond, bevatte 3 afgewerkte cellen, waarvan de onderste reeds een volwassen larve te zien gaf. Deze verpopte 2 weken later en kwam in de eerste dagen van Augustus uit. Dit klopt heel goed met de duur van de hele ontwikkeling van ei tot imago, zoals FRIESE die aangeeft, nl. 6—8 weken. Op de vindplaats heb ik van de nieuwe generatie maar weinig waargenomen. Vermoedelijk vliegt deze maar zeer korte tijd, daar de individuen, welke ik in de braamstengels overwinterend aantrof, allen opvallend gave en ongeschonden vleugelranden vertoonden. Een aantal braamstengels, dat ik midden September verzamelde, toonde in elk geval aan, dat zij toen reeds hun winterkwartieren hadden opgezocht. Daarbij blijft dan nog altijd de mogelijkheid open, dat zij bij extra mooi najaarsweer deze soms verlaten om zich te zonnen op de struiken en boomstammen, gelijk FRIESE vermeldt.

Vermoedelijk is *C. cyanea* over het gehele Zuid-Oostelijk Diluvium verspreid aan te treffen, maar is zij gebonden aan een bepaald biotoop: op betrekkelijk lage, waterrijke zandgronden met sterke loofhoutbegroeiing, waar zich bovendien een regelmatig gekapte *Rubus*-vegetatie bevindt, langs de meer open zonnige wegranden of de zuidrand der bossen, acht ik de meeste kans aanwezig om *Ceratina*-nesten te vinden. Op zulke plekken is in het Zuidoosten van ons land ook bijna altijd een weelderige vegetatie van *Hieracium*s en *Leontodon* te vinden.

2. *Andrena curvungula* Thoms. — Deze soort wordt door VAN DER VECHT (1928) als zeldzaam aangegeven. In Limburg schijnt zij echter plaatselijk niet ongewoon te zijn (cf. R. GEURTS, Nat. Mbl. 39: 106). Buiten Limburg was tot nu toe slechts één vangst van Oosterbeek bekend. Ik ving in het afgelopen jaar deze soort ook te Udenhout, op *Campanula rotundifolia* L. (8-VI-1950).

3. *Dufourea halictula* Nyl. — Door VAN DER VECHT (Zool. Meded. Mus. Leiden, 13: 16) slechts van Rhenen, Wageningen en Boxtel vermeld, door GEURTS (t.a.p.) ook van Midden-Limburg. In de omgeving der Drunense Duinen niet zeldzaam op *Jasione*, waarop deze *Dufourea* haast exclusief vliegt. Zij wordt echter niet gemakkelijk opgemerkt, niet alleen om haar kleinheid, maar ook doordat zij niet gemakkelijk opvliegt maar eer probeert zich te verbergen in de *Jasione*-struikjes, als men ze nadert. Het meeste succes lijkt mij hier de sleep-methode op te leveren.

4. *Sphcodes subovalis* Schck. — Deze soort werd door TEUNISSEN

(1943) als f.n.sp. vermeld en in 1948 door SANDERS gevangen te Lerop. Onder mijn *Sphecodes*-materiaal vond VERHOEFF een ♀, dat reeds op 20-VI-1941 te Babberich (G.) was gevangen. De ♂♂ zijn in ons land nog niet waargenomen.

5. *Sph. scabricollis* Wesm. — Van deze soort, waarvan het ♀ in 1879 door RITSEMA in Zuid-Limburg was gevangen en als *perversus* sp. nov. werd beschreven, ving ik een ♂ te Helenaveen (30-VIII-1947). Het exemplaar werd eveneens door VERHOEFF gedetermineerd. Mèt de opgave van SANDERS (Nat. Mbl. 37 : 52) zijn nu een 7-tal verspreide vindplaatsen van ons land bekend.

6. *Prosopsis difformis* Ev. — Van deze soort, tot nu toe slechts door TEUNISSEN als f.n.sp. vermeld van Haaren (Ent. Ber. 10 : 171), ving ik te Empel (10-VII-1949) op *Allium* een ♂, zéér kennelijk door de vorm van de sprietschaft.

7. *Pr. rinki* Gorski — Hoewel SCHMIEDEKNECHT deze *Prosopsis* als „sehr selten” aanduidt, kon VAN LITH voor ons land reeds 6 verspreide vindplaatsen vaststellen (Ent. Ber. 12 : 108). Zij blijkt inderdaad in Oost. Brabant niet zeldzaam te zijn. Ik kweekte ze regelmatig uit braamstengels (Beers, Helenaveen, Hilvarenbeek, Udenhout). De soort schijnt echter weinig op bloemen te worden aangetroffen en in de afgelopen zomer heb ik voor het eerst een ♂ gevangen op *Rubus*.

8. *Pr. pectoralis* Först. (= *kriechbaumeri* Först.) — VAN DER VECHT geeft hiervan 4 vindplaatsen en noemt de soort zeldzaam (Ent. Ber. 9 : 10). In de omgeving van de Vugtse hei en de Drunense Duinen vind ik regelmatig de nesten van deze *Prosopsis*. In tegenstelling met de vorige echter is zij een typische bewoonster van rietgallen (*Lipara lucens* Meig.), niet van *Rubus*stengels. Overal waar ik deze gallen talrijk aantrof, kweekte ik ook *pectoralis* daaruit.

Literatuur

FRIESE, H., 1923, Die europäischen Bienen — Berlin/Leipzig.

VECHT, J. VAN DER, 1928, Fauna van Nederland. Afl. IV : *Andrena* — Leiden.

Udenhout, Maart 1951.

Nomenclatuur Nederlandse Microlepidoptera. De correcte naam voor de Tortricide, die in onze literatuur bekend staat als *Capua reticulana* Hb., en die in enkele jaren een van de ergste plagen der fruitbomen geworden is, is **Adoxophyes orana Fischer von Roeslerstamm**. HÜBNER's soortnaam is ongeldig, daar zijn *Tortrix reticulana* [1818] een primair homoniem is van *Tortrix reticulana* Haworth, 1811. De genusnaam *Capua* Stephens, 1834, is een synoniem van *Epagoge* Hb., [1825] en moet dus uit onze naamlijst verdwijnen (DIAKONOFF, 1939, Zool. Meded. 21 : 163). *Orana* hoort bovendien niet in dit genus, maar in het nauw verwante *Adoxophyes* Meyrick, 1881, waarvan ruim 30 soorten uit de Australische en Indische fauna's bekend zijn, terwijl in Europa en N.-Amerika slechts 1 soort voorkomt.

Een goed artikel over *orana* met foto van de imagines en tekeningen van aderstelsel en genitaliën verscheen van J. D. BRADLEY in Entom. 85 : 1—4, Jan. 1952. — Lpk.